

**PLASTİK SANATLAR ALANINDA
SERAMİK VE CAM ÜZERİNE
YAKLAŞIMLAR**

7

EDİTÖRLER

Öğr. Gör. Ümit PARSIL
Dr. Öğr. Üyesi Gamze GÖRGÜNAY

© Copyright 2024

Bu kitabın, basım, yayın ve satış hakları Akademisyen Kitabevi A.Ş.'ne aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kağıt ve/veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Tablo, şekil ve grafikler izin alınmadan, ticari amaçlı kullanılamaz. Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır.

ISBN	Ön Kapak Resmi
978-625-399-891-2	Doç. Dr. Betül AYTEPE SERİNSU
Kitap Adı	Arka Kapak Resmi
Plastik Sanatlar Alanında Seramik ve Cam Üzerine Yaklaşımlar 7	Öğr. Gör. Ümit PARSIL
Editörler	Yayıncı Sertifika No
Ümit PARSIL ORCID iD: 0000-0002-1901-5400 Gamze GÖRGÜNAY ORCID iD: 0000-0003-0617-5832	47518
Yayın Koordinatörü	Baskı ve Cilt
Yasin DİLMEN	Vadi Matbaacılık
Sayfa ve Kapak Tasarımı	Bisac Code
Akademisyen Dizgi Ünitesi	ART000000
	DOI
	10.37609/akya.3229

Kütüphane Kimlik Kartı
Plastik Sanatlar Alanında Seramik ve Cam Üzerine Yaklaşımlar 7 / ed. : Ümit Parsıl, Gamze Görgünay.
Ankara : Akademisyen Yayınevi Kitabevi, 2024.
118 s. : resim, tablo. ; 160x235 mm.
Kaynakça var.
ISBN 9786253998912
1. Sanat--Dekoratif Sanatlar--Cam--Seramik.

GENEL DAĞITIM
Akademisyen Kitabevi A.Ş.

Halk Sokak 5 / A Yenışehir / Ankara
Tel: 0312 431 16 33
siparis@akademisyen.com

www.akademisyen.com

İÇİNDEKİLER

BÖLÜM 1	Büyük Selçuklu Dönemi Seramiklerinde Kullanılan Seramik Kalıplar	1
	<i>Ezgi YALÇINKAYA</i>	
BÖLÜM 2	Kül Sırlarının Gelişimi ve Uygulayan Sanatçılar.....	19
	<i>Pınar BİÇİCİ ÇETİNKAYA</i>	
BÖLÜM 3	Çağdaş Seramik Sanatında Malzeme ve Tekniğin Üslupsal Kullanımı.....	37
	<i>Önder TERZİ</i>	
BÖLÜM 4	Mimaride Seramik Teknolojisi'nin Önemi.....	51
	<i>Ümit PARSIL Burhan YALÇIN</i>	
BÖLÜM 5	Seramik ve Cam Atıkların Sürdürülebilir Sanatta Kullanımı.....	61
	<i>Nermin DEMİRKOL</i>	
BÖLÜM 6	Seramik Sanatında İnsan-Hayvan Birleşimi Tasvirler: Klasik ve Modern Örnekler.....	75
	<i>Hüseyin GÜRGÖZE Menekşe GÜRGÖZE</i>	
BÖLÜM 7	Seramik Döküm Çamurlarının Sahip Olması Gereken Özellikler	95
	<i>Firdevs Müjde GÖKBEL YAVUZOĞLU</i>	

YAZARLAR

**Dr. Öğr. Üyesi Pınar BİÇİCİ
ÇETİNKAYA**
İnönü Üniversitesi, Güzel Sanatlar ve
Tasarım Fakültesi, Seramik Bölümü

Doç. Dr. Nermin DEMİRKOL
Kocaeli Üniversitesi, Güzel Sanatlar
Fakültesi, Seramik Bölümü

Arş. Gör. Hüseyin GÜRGÖZE
Dokuz Eylül Üniversitesi, Güzel Sanatlar
Fakültesi Seramik ve Cam Bölümü

Uzm. Menekşe GÜRGÖZE

Öğr. Gör. Ümit PARSIL
Adıyaman Üniversitesi Teknik Bilimler
Meslek Yüksekokulu El Sanatları Bölümü

Arş. Gör. Önder TERZİ
Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi
Güzel Sanatlar Fakültesi Seramik ve Cam
Bölümü

Burhan YALÇIN
Sanatta Yeterlik Öğrencisi, Dokuz Eylül
Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü,
Sanat ve Tasarım Anasanat Dalı

Doç. Dr. Ezgi YALÇINKAYA
Uşak Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi,
Geleneksel Türk Sanatları Bölümü

**Doç. Dr. Firdevs Müjde GÖKBEL
YAVUZOĞLU**
Kastamonu Üniversitesi, Güzel Sanatlar ve
Tasarım Fakültesi, Seramik ve Cam Bölümü

BÖLÜM 1

Büyük Selçuklu Dönemi Seramiklerinde Kullanılan Seramik Kalıplar¹

Ezgi YALÇINKAYA²

Giriş

Büyük Selçuklu sanatı, günümüz İran coğrafi sınırları içindeki bölgede gelişmiş olarak kabul edilse de, o dönemde imparatorluğun sınırlarının çok daha geniş olduğu bilinmektedir. Bu konuda yapılan araştırmalar ışığında İran'daki tüm yerel seramik okulları henüz tespit edilememektedir. Büyük Selçuklu sanatını siyasi olayların kronojisiyle ilişkilendirmek zordur. Siyasi gücün zayıfladığı dönemlerde de sanatın ilerlediği bilinmektedir. Büyük Selçuklu sanat üretimi, 11. yüzyıl başında olduğu kadar 13. yüzyıl başında da incelenebilmektedir. Selçukluların genel merkezi İran olmuştur. Büyük Selçuklu hükümdarlarından bazıları otorite kurdukları alanları genişletmişlerdir ancak bu alanlar üzerindeki hakimiyetleri her zaman sağlam olmamıştır. Bu dönemde Irak ve Suriye'de görsel sanatlar kendi yollarını izlemiş ve daha çok yerel geleneklerin etkisi altında kalmıştır.

Büyük Selçuklu Dönemi'ne ait seramikler ve bu dönemde üretilen diğer benzer seramiklerin kökeni, M.Ö. 5. yüzyılda Uzakdoğu'da kullanılan bir tekniğe dayanmaktadır. Bu teknik, öncelikli olarak küçük figürler ve boncuk gibi sırlı objeler için kullanılmıştır. Ancak, kuvars oranı yüksek olan bu bünye ile seramik üretimi bir süre duraksamış ve 12. yüzyıl veya biraz daha erken bir dönemde Suriye ya da muhtemelen İran'daki çömlekçiler tarafından yeniden canlandırılmıştır.

¹ Bu kitap bölümü, Dokuz Eylül Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Geleneksel Türk El Sanatları Bölümü'nde gerçekleştirilen yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

² Doç. Dr., Uşak Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi, Geleneksel Türk Sanatları Bölümü, ezgi.yalcinkaya@usak.edu.tr, ORCID iD: 0000-0003-3900-1804

Kaynaklar

- ATASOY, N., RABY, J., (1989) *İznik: Pottery of Ottoman Turkey*, Alexandria Press, Londra.
- BERNSTED, A., (2003) *Early Islamic Pottery, Materials and Techniques*, Archetype Publications, Londra.
- FEHERVARI, G., (2000) *Ceramics Of The Islamic World in the Tareq Rajab Museum*, I. B. Tauris Co. Ltd., New York.
- GRUBE, E., (1995) *Cobalt and Lustre: The First Centuries of Islamic Pottery (The Nasser D. Khalili Collection of Islamic Art)*, The Nour Foundation: London.
- HAJITABAR, M., ZAREI, M., (2022) An attitude on the construction method and the concepts of the motifs of the primary model in Seljuk pottery (Case study; Mustafafan Foundation museum collection), *Bunyān-i hunar; justārhā-yimūzah/dārī, marimmat, bāstānshināsīvatārīkh-i hunar (Foundation of Art; Studies of Museums, Conservation, Archeology and Art History)*, 1(1), 171-212.
- HILLENBRAND, R., (2005) *İslam Sanatı ve Mimarlığı*, Homer Kitabevi, İstanbul.
- KERAMETLİ, C., (1973) Asya'dan Anadolu'ya Türk Çini ve Seramik Sanatı, *Türkiyemiz*, Yıl 3, Sayı:9, Şubat
- MARTINA, R., (2000) Ceramic Technology in the Seljuq Period: Stonepaste in Syria and Iran in the Twelfth and Early Thirteenth Centuries, In Heilbrunn Timeline of Art History. New York: The Metropolitan Museum of Art, 2000–. http://www.metmuseum.org/toah/hd/sljt/hd_sljt.htm (January 2021)
- ÖRGEN, E., (2007) *Büyük Selçuklu Dönemi Türkuaz Sırlı Seramiklerinin Özellikleri Ve Türkuaz Sırlı Yeni Seramik Tasarımları*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü.
- TABBAA, Y., (1987) Bronze Shapes In Iranian Ceramics Of The Twelfth and Thirteenth Centuries, *Muqarnas*, Vol.4, 98-113.
- WATSON, O., (2004) *Ceramics From Islamic Lands*, Thames and Hudson, Londra.

Görsel Kaynaklar

- Görsel 1** HAJITABAR, M., ZAREI, M., (2022) An attitude on the construction method and the concepts of the motifs of the primary model in Seljuk pottery (Case study; Mustafafan Foundation museum collection), *Bunyān-i hunar; justārhā-yimūzah/dārī, marimmat, bāstānshināsīvatārīkh-i hunar (Foundation of Art; Studies of Museums, Conservation, Archeology and Art History)*, 1(1), 171-212.
- Görsel 2** HAJITABAR, M., ZAREI, M., (2022) An attitude on the construction method and the concepts of the motifs of the primary model in Seljuk pottery (Case study; Mustafafan Foundation museum collection), *Bunyān-i hunar; justārhā-yimūzah/dārī, marimmat, bāstānshināsīvatārīkh-i hunar (Foundation of Art; Studies of Museums, Conservation, Archeology and Art History)*, 1(1), 171-212.
- Görsel 3** WATSON, O., (2004) *Ceramics From Islamic Lands*, Thames and Hudson, Londra.
- Görsel 4** HAJITABAR, M., ZAREI, M., (2022) An attitude on the construction method and the concepts of the motifs of the primary model in Seljuk pottery (Case study; Mustafafan Foundation museum collection), *Bunyān-i hunar; justārhā-yimūzah/dārī, marimmat, bāstānshināsīvatārīkh-i hunar (Foundation of Art; Studies of Museums, Conservation, Archeology and Art History)*, 1(1), 171-212.
- Görsel 5** HAJITABAR, M., ZAREI, M., (2022) An attitude on the construction method and the concepts of the motifs of the primary model in Seljuk pottery (Case study; Mustafafan Foundation museum collection), *Bunyān-i hunar; justārhā-yimūzah/dārī, marimmat, bāstānshināsīvatārīkh-i hunar (Foundation of Art; Studies of Museums, Conservation, Archeology and Art History)*, 1(1), 171-212.

- hināsīvatārīkh-i hunar (Foundation of Art; Studies of Museums, Conservation, Archeology and Art History)*,1(1), 171-212.
- Görsel 6** GRUBE, E., (1995) *Cobalt and Lustre: The First Centuries of Islamic Pottery (The Nasser D. Khalili Collection of Islamic Art)*, The Nour Foundation: London.
- Görsel 7** GRUBE, E., (1995) *Cobalt and Lustre: The First Centuries of Islamic Pottery (The Nasser D. Khalili Collection of Islamic Art)*, The Nour Foundation: London.
- Görsel 8** WATSON, O., (2004) *Ceramics From Islamic Lands*, Thames and Hudson, Londra.
- Görsel 9** <https://www.metmuseum.org/art/collection/search/450761> Erişim Tarihi 19.08.2024
- Görsel 10** <https://www.metmuseum.org/art/collection/search/449573> Erişim Tarihi 19.08.2024
- Görsel 11** WATSON, O., (2004) *Ceramics From Islamic Lands*, Thames and Hudson, Londra.
- Görsel 12** WATSON, O., (2004) *Ceramics From Islamic Lands*, Thames and Hudson, Londra.
- Görsel 13** WATSON, O., (2004) *Ceramics From Islamic Lands*, Thames and Hudson, Londra.
- Görsel 14** WATSON, O., (2004) *Ceramics From Islamic Lands*, Thames and Hudson, Londra.
- Görsel 15** <https://www.bidsquare.com/online-auctions/artemis-gallery/rare-12th-c-persian-seljuk-glazed-pottery-bowl-tld-2544526> Erişim Tarihi 20.08.2024
- Görsel 16** https://www.liveauctioneers.com/item/136320813_islamic-seljuk-blue-glazed-pottery-bowl Erişim Tarihi 20.08.2024
- Görsel 17** <https://www.antiques.com/classified/Antique-Porcelain---Pottery/Antique-Bowls/Antique-Kashan-Moulded-Lustre-Bowl---AMD-160#> Erişim Tarihi 20.08.2024
- Görsel 18** FEHERVARI, G., (2000) *Ceramics Of The Islamic World in the TareqRajab Museum*, I. B. TaurisCo. Ltd., New York.
- Görsel 19** <https://www.laure-soustiel.com/portfolio-item/bol-aux-tetes-couronnees/> Erişim Tarihi 20.08.2024
- Görsel 20** WATSON, O., (2004) *Ceramics From Islamic Lands*, Thames and Hudson, Londra.
- Görsel 21** <https://www.metmuseum.org/art/collection/search/450765> Erişim Tarihi 21.08.2024

BÖLÜM 2

Kül Sırlarının Gelişimi ve Uygulayan Sanatçılar

Pınar BİÇİCİ ÇETİNKAYA¹

Giriş

Seramik; bir veya birden fazla metalin, metal olmayan element ile birleşmesi sonucu oluşan inorganik bileşiktir. En eski seramik sanatını gösteren eserler, Anadolu'da Hacılar ve Çatalhöyük arkeolojik kazılarında bulunan seramik kaplardır. Bu kaplar; MÖ 6000 yıllarında yapılmış olup, üzerleri demir oksitli toprak boya ile süslenmiştir.

Sır; seramik ürünlerin yüzeyini kaplayıp, ürüne teknik, estetik özellikler sağlayan ve yüzeyi dış etkenlerden koruyan cam veya camsı tabakadır. Seramik sırnın tarihi çok kesin olarak bilinmemektedir, camın buluş tarihi ile yakınlık göstermektedir.

Kül sırları ise seramik tarihini en eski sırları olarak bilinir. Kül yanan maddelerden geriye kalan anorganik bir element olarak tanımlanabilir. Çinli seramikçiler açık pişirim yaptıkları fırınların içinde oluşan hava sirkülasyonu ile seramiklerin yüzeyinde oluşan sırları fark etmişlerdir. Tesadüfen oluşan kül sırları, fırınlama işlemi sırasında yanmış odun külünün seramik forma yapışması sonucu meydana gelmekte ve odun külü ile birlikte ortaya çıkarak günümüz seramik sır endüstrisinin temelini oluşturmaktadır. Genelde bitki külleri içerisinde odun külü önemli bir yere sahiptir. Kül sır reçetesinin içinde bir hammadde olarak kullanılmasının yanında bisküvi üzerine ya da sırlanmış ve pişirilmemiş bir seramik

¹ Dr. Öğr. Üyesi, İnönü Üniversitesi, Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi, Seramik Bölümü, pınar.bicici@inonu.edu.tr, ORCID iD: 0000-0002-5989-5481

Tarihte bilinen ilk sırlar olan kül sırları binlerce yıllık geçmişle seramik sanatında önemli bir yere sahip olmuştur. Odun yakıtlı fırınlarda pişirim esnasında küllerin havada uçarak seramik yüzeye yapışmasıyla tesadüfen ortaya çıkan kül sırlarının ilk olarak Shang Hanedanlığı döneminde yaklaşık M.Ö.1500'de ortaya çıktığı bilinmektedir.

Geçmişten günümüze kadar gelen hem sanatsal hem endüstriyel alanda kendine yer edinmiş olan kül sırları günümüzde de bir çok sanatçının ilgi alanına girmiştir

Fırın sıcaklıklarının da yükseltilmesi ile birlikte kil ve feldispat eşit oranlarda küle karıştırılmış, daha dayanıklı sonuçlar elde edilmiştir. Külün hammadde olarak kullanılmasına ve yeni sırların gelişimine olanak sağlamıştır. Böylece seramik sırrının temelleri atılmış yüzeylere estetik bir görünüm sağlanmıştır.

Bu araştırmada da kül sırlarının tarihi gelişimi ele alınmış ve kül sırlarını uygulayan sanatçılar araştırılarak çalışmalarını incelenmiştir. Bu araştırmayla yeni nesil sanatçıların çalışmalarına yol gösterebileceği düşünülmektedir.

Kaynaklar

- Arcasoy, A. (1988), Seramik Teknolojisi. İstanbul: Marmara Üniversitesi G.S.F Seramik Bölümü Anasanat Dalı Yayınları No:2.
- Şölenay, E. , (2011), “ Seramik Eğitiminde Sırlama ve Pişirim Yöntemleri El Kitabı” Ankara Ames Matbaacılık Ltd.Şti.
- Çalışkan, P. , “Tarihte Bilinen en Eski Seramik Sırlarından: Kül Sırları” Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, Yıl: 5, Sayı: 45, Mayıs 2017, s. 37-50
- GENÇ, S., (2013), “Sır Sanatı, Artistik Seramik Sırları” İstanbul Boyut Matbaacılık A.Ş.
- Akgeyik, E., (2021), “Isparta Gül Posasının Seramik Bünyede Kullanımı” Süleyman Demirel Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Sanat ve Tasarım Anasanat Dalı, Yüksek Lisans Tezi , Isparta.
- Özdemir, Ö., (2023), “Malatya Kayısı Çekirdeği Külü ve Gövde Külünden, Kül Sırları Denemeleri ” İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Seramik Bölümü Yüksek Lisans Tezi, Malatya.
- Ereshova, N., (2021), ”Yumrulu Bitki (Havuç, Kereviz, Patates, Sarımsak, Soğan, Şalgam, Şeker Pancarı, Turp, Yer Elması, Zencefil) Küllerinin Sır Bünyesinde Kullanımının Araştırılması (1200°C)” Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir.
- Şölenay, E. , Turan. N. , “ Patates Kabuğu Atığı Küllerinin 1160 °C’de Sır Hammaddesi Olarak Değerlendirilmesi” Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi, Seramik Bölümü, Eskişehir, 26470, Türkiye.
- Taçyıldız, E., (2018), “Seramik Sırrının Sırrı” Hayal Perest Yayınevi Sanat Teknikleri.
- Taçyıldız, E. , (2015). “ Uçucu Külün Sır Özelliklerine Etkileri” Anadolu Üniversitesi Porsuk Meslek Yüksekokulu, Eskişehir/TÜRKİYE Uluslararası Pişmiş Toprak Sempozyumu. S.280.
- Savaş, F., (2012) “ Organik Atık Küllerinin Seramik Sır Bünyesinde Kullanımı” Süleyman Demirel Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Arkeoseramik Anasanat Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Isparta.

Başaran, Ö. (2019).” Türkiye’de Farklı Yörelere Yetişen Zeytin Ağacı ve Zeytin Çekirdeği Küllerinin Sır bünyelerinde Kullanımının Araştırılması (1200°C)”Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü.

Savaş, F, (2021), “Şerbetçi Otu Küllerinin 1160 °C’ de Sır Hammaddesi Olarak Değerlendirilmesi” International Journal of Interdisciplinary and Intercultural Art, Cilt:6, Sayı:13 .

Resim Kaynakçası

Resim1.1 : WOOD, N. (1999). Chinese Glazes,London: A&C Black Pub. s.42

Resim1.2 : <https://i2.wp.com/foxywolff.files.wordpress.com/2015/03/shang-1.jpg?ssl=1> (erişim tarihi: 15.08.2024)

Resim 1.3. : <http://www.tomturnergallery.com/category/19th-century-pottery//> (erişim tarihi :15.08.2024)

Resim 1.4. : <http://www.alaintruong.com/archives/2015/08/13/32480391.html>

Resim 1.5. : <http://emerald.tufts.edu/programs/mma/fah188/ospina/kofun/>

Resim 1.7. : <http://sencersari.com/wrd/wp-content/uploads/2014/05/document.pdf>

Resim 2.1 : https://freeformsnyc.com/collections/artist_eric-james-mellon

Resim 2.2. : https://freeformsnyc.com/collections/artist_eric-james-mellon

Resim 2.3. , 2.4. ,2.5. : <https://www.mikedoddpottery.com/963327201704>

Resim 2.8. , 2.9. : Tom Turner Gallery, Ceramic Art Antiques, 2014

BÖLÜM 3

Çağdaş Seramik Sanatında Malzeme ve Tekniğin Üslupsal Kullanımı

Önder TERZİ¹

Giriş

Seramiğin çok çeşitli şekillendirme teknikleri vardır. Seramik sanatçıları kendilerini en iyi ifade edecek tekniği bulana kadar, çeşitli denemeler yapar. Bu zenginlik içerisinde, bazı sanatçılar uzun denemeler sonucunda kendini ifade edebilecekleri teknikleri her daim kullanırken, bazı sanatçılar ise her eser için farklı teknik kullanır. Günümüzde gelişen teknikler doğrultusunda yeni ifade biçimleri ortaya çıkar. Her sanatçı kendi kişisel ifadesini birçok tekniği kullanarak oluşturur. Seramik malzeme bünye bakımından alternatiftel olarak çok farklı yönlere sahiptir, bu durum sanatçıların üslupsal zenginliğine de yansır. Malzeme çeşitliliği coğrafi etkenler neticesinde var olduğu gibi teknolojinin etkisiyle de yeni malzemeler ve teknikler doğar. Aynı zamanda sanatçılar, genel anlamda gelişen farklı malzemelerle seramik malzemeyi uyum içinde kullanır. Bu kitap bölümü sanatçıların kişisel ifadesini oluştururken hangi teknik ve malzemeyi kullandıkları, Deneysellik, İşlevsel, Karışık Malzeme, Hazır malzeme ve Teknoloji başlıkları altında sanatçı eserleri ile değerlendirilmiştir.

Deneysellik

Deneysel çalışan sanatçılar temel disiplinleri yeterince tecrübe ettikten sonra usulataşır ve belirli bir kontrol aşamasına gelip, deneysel yöntemlerle eserler üretir. Deneysel sanat, modernitenin kişisel ideolojisinin ekspresyonist biçime yansıtıl-

¹ Arş. Gör., Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Seramik ve Cam Bölümü, onder.terzi@msgsu.edu.tr, ORCID iD: 0000-0001-5329-3538

Sonuç

Üslup sadece sanatçının sosyolojik veya deneyimleriyle ortaya çıkmamaktadır. Malzeme üslubun oluşmasında çok önemlidir. Sanatçını malzemeye ilk tanıştığı zamanki üretimi ile son dönemdeki birim ve tecrübesiyle yaptığı üretimi oldukça farklılık göstermektedir ve bu durum sanatçının üslubunu oluşturmaktadır. Seramik çamuru da bu anlamda çok deneyim isteyen bir malzemedir. Yapısı, plastikliği, kimyasal ve fiziksel özellikleriyle üretene etkileyen ve üslubunu değiştiren bir malzemedir, bu yüzden de çağdaş sanatta önemli bir yere sahiptir. Nerdeyse ilk sanat malzemesi olarak kullanılan seramik, geleneksel, aynı zamanda güncel ve çağdaş sanat disiplini. Gelişen teknolojilerle de yeni anlatım biçimlerine ve üsluplara imkân tanıyan ve üretimde asla sonu olmayacak bir malzemedir.

Bu çalışmada seramiğin hangi yönleriyle sanatçıların üsluplarına yön verdiği örneklerle güçlendirilerek sunulmuştur. Yeni anlatım biçimlerinin oluşmasında nasıl etken bir malzeme olduğu anlatılmıştır. Sanatçılara ve sanat akımlarına yön veren çok güzel ve özel bir malzeme olarak, seramiğin potansiyelli ele alınmıştır.

Kaynaklar

- Baklan Önal, Pınar (2018), Sanatta Malzemenin Yaratım Sürecindeki Rolü Ve Seramik Sanatında Esere Özel Bünye Kullanımı
- Diñçer Kırca, Aygün (2012), Endüstriyel Sofra Seramiğinin Sanat Nesnesi Olarak Yeniden Değerlendirilmesi
- Manyas, Nazlı (2013) Zaman ve Madde İlişkisi Bağlamında Deneysel Sanat Çalışmaları
- Kurşuncu, Ayşe (2019) Seramik Sanatında Teknoloji Etkisi ve Yenilikçi Yaklaşımlar
[Http://Www.Artnet.Com/Artists/Peter-Voulkos/](http://www.artnet.com/artists/peter-voulkos/) Adresinden Alındı
[Www.Youtube.Com/Watch?V=KM5ZHbG6p3Q&feature=youtu.be](http://www.youtube.com/watch?v=KM5ZHbG6p3Q&feature=youtu.be) Adresinden Alındı
[Www.Youtube.Com/Watch?V=Bc9dd12gw9e](http://www.youtube.com/watch?v=Bc9dd12gw9e) Adresinden Alındı
[Www.Emilygardiner.Com/About/4540009194](http://www.emilygardiner.com/about/4540009194) Adresinden Alındı
[Http://Www.Emilygardiner.Com/About/4540009194](http://www.erskinehallcoe.com/news/machiko-ogawa-in-doha) Adresinden Alındı
[Www.Erskinehallcoe.Com/News/Machiko-Ogawa-İn-Doha](http://www.erskinehallcoe.com/news/machiko-ogawa-in-doha) Adresinden Alındı
[Www.Youtube.Com/Watch?V=D_9trvlmups](http://www.youtube.com/watch?v=D_9trvlmups) Adresinden Alındı
[Www.Five-Dots.Com/Erica-Nickol/](http://www.five-dots.com/erica-nickol/) Adresinden Alındı
[Www.Yatzer.Com/Jorge-Mendez-Blake](http://www.yatzer.com/jorge-mendez-blake) Adresinden Alındı
[Www.Studiopotter.Org/Jacques-Kaufmann](http://www.studiopotter.org/jacques-kaufmann) Adresinden Alındı
[Https://Carolineslotte.Com/](https://carolineslotte.com/) Adresinden Alındı
[Www.Nms.Ac.Uk/Explore-Our-Collections/Stories/Art-And-Design/Cloud-Glass-1/](http://www.nms.ac.uk/explore-our-collections/stories/art-and-design/cloud-glass-1/) Adresinden Alındı
[Http://Www.Olelislerud.Com/](http://www.olelislerud.com/) Adresinden Alındı
[Www.Keep-Art.Co.Uk/](http://www.keep-art.co.uk/) Adresinden Alındı
[dwww.Mylifeyapi.Com/İcerik.Asp?İtype=4&İpic=28](http://dwww.mylifeyapi.com/icerik.asp?itype=4&ipic=28) Adresinden Alındı

Görsel Kaynakça

Görsel 1. [Https://Www.Artsy.Net/Artwork/Peter-Voulkos-Shogun](https://www.artsy.net/artwork/peter-voulkos-shogun)

Görsel 2. Ruth Duckworth | Artnet

Görsel 3. [Https://Www.Meer.Com/En/40020-Jun-Kaneko](https://www.meer.com/en/40020-Jun-Kaneko)

- Görsel 4. <https://www.Artsy.Net/Artwork/Takuro-Kuwata-Sang-Tian-Zhuo-Lang-Tea-Bowl-2>
- Görsel 5. <https://www.Gazetesanat.Com/Bir-Sanat-Eseri-Onunde-Marcel-Duchampdan-Ces-me>
- Görsel 6. <https://Rcwg.Scrippscollege.Edu/Blog/Exhibitions/John-Mason-Aug-25-Oct-21/>
- Görsel 7. <https://Spazionobile.Com/Product/From-The-Series-Tracing/>
- Görsel 8. https://Boukedevries.Com/2018-2/Nggallery/İmage/11_Memory-Vessel-Jardiniere
- Görsel 9. <https://www.Toddweingallery.Com/Ole-Lislerud>
- Görsel 10. <https://www.Pencil.Com/Museum.Php?P=679402766832>

BÖLÜM 4

Mimaride Seramik Teknolojisi'nin Önemi

Ümit PARSIL¹
Burhan YALÇIN²

Giriş

Tarih te köklü bir geçmişe sahip olan seramik, insanın yaşam ve doğa mücadelesi içinde keşfettiği estetik duyarlılık ile mimarinin bir parçası olmuştur. Günümüzde hem estetik hemde işlevsel olarak mimariden çanak çömleğe kadar birçok alanda araç gereç olarak kullanılan seramik kullanım alanını genişleterek ileri teknoloji alanında her geçen gün kullanılabilirliğini artırmaktadır. Günümüzde dünyanın birçok yerinde üretilen seramikler teknoloji ile birlikte gelişim göstermesinin yanı sıra bazı konularda eski çağlara ait anlayış ve yöntemlerle geçerliliğini koruyarak geleceğe ışık tutmaktadır. Asırlardır ihtiyaca yönelik kullanım eşyası olarak üretilen seramik yapı malzemesinin yanı sıra sanatsal olarak ta ön plana çıkmaya başladığı görülmektedir. Mimaride konfor ve estetiğin bir araya gelerek sağlıklı biyoklimatik özellikleri ile temel bir malzeme haline gelen seramik günümüz toplumunda sıklıkla mimaride yerini almaya başladığı görülmektedir.

¹ Öğr. Gör., Adıyaman Üniversitesi Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu El Sanatları Bölümü
umitparsil@adiyaman.edu.tr, ORCID iD: 0000-0002-1901-5400

² Sanatta Yeterlik Öğrencisi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, Sanat ve Tasarım
Anasanat Dalı, burhanyalcin02@gmail.com, ORCID iD: 0009-0008-2838-9595

Kaynaklar

- Arapoğlu, & Hakan Verdu Martinez,E.(2023). Seramik Ürün Tasarımında Çevreci Çözümler ve Uygulama Örneği. *Bodrum Journal Of And Desing*, 2(1),149-161.
- Doğan, M. H. (1998). Estetik. Dokuz Eylül Yayınları
- Görçiz, G. (2000) "Ülkemizde Tuğla ve Kiremit Endüstrisi". Tuğla ve Kiremit Endüstrisi 9: Manisa: TUKDER. s. 26- 32.
- Karakurt, H., A. Ve Aytepe Serinsu, B. (2021). Modernite Sürecinde Seramik Formlar ile Biçimsel Bağlamda Benzerlik Gösteren Mimari Yapılar ve Dış Cephe Seramik Kaplamalar. *The Turkish Online Journal Of Design Art And Communication*, 11 (3), 898-921.
- Mutlu, H. S., &İzolloğlu, A. (2021). Heykelsi Yapılara Uygulanan Seramik Kaplamalar. *Sanat ve Tasarım Dergisi*, 11 (2), 312-321.
- Özbudak Akça, Y. B. (2011). Mimarlıkta Genel Estetik Değerlendirme ve Çağrışımsal Anlam: Bir Araç Olarak Analoji. Ankara: Yayımlanmış Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, s.5-25
- Özdoğan, M &Başgelen, N. (2007). "Türkiye'de Neolitik Dönem". İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yayınları. s. 255- 272.
- Serinsu,B.A.(2024).Teknoloji, Ekoloji Ve Sanat Bağlamında Sürdürülebilir Faydalı Seramik Tasarımlar. *Sanat ve Tasarım Dergisi*, 14(1), 465-485.
- Tok, G., Kara, A., & Kayacı, K. (2019). Seramik porselen karolarda yüzey özellikleri ve temizlenebilirlik performansı arasındaki ilişkinin araştırılması. Seramik Araştırma Merkezi (SAM), Eskişehir 2Kale Seramik Ar-Ge Merkezi, Çan/Çanakkale 3Eskişehir Teknik Üniversitesi, Malzeme Bil. ve Müh. Bölümü, Eskişehir
- Tunalı, İ. (1997). Estetik. Remzi Kitabevi.

Görsel Kaynaklar

Görsel 1: <https://www.architonic.com/es/story/dominic-lutyens-out-on-the-tiles-ceramic-architectural-facades/7000794>

Görsel 2: <https://www.kilsan.com/tr/blog/ilktugla>

Görsel 3: <https://tr.pinterest.com/pin/2251868551388535/>

BÖLÜM 5

Seramik ve Cam Atıkların Sürdürülebilir Sanatta Kullanımı

Nermin DEMİRKOL¹

Giriş

Günümüzde, sanatçıdan mühendise, ev hanımından öğrenciye kadar her bireyin dünyayı kurtarmak adına bir şeyler yapması gerekmektedir. Bu bağlamda, çevreye, topluma ve ekonomiye duyarlı bir yaklaşımla yapılan sanat eserlerinin sayısı günden güne artmakta ve sürdürülebilir sanat çalışmaları büyük önem kazanmaktadır. Sürdürülebilir sanatta çevreye daha az zarar veren malzemelerin kullanımı tercih edildiği gibi, tekstilden seramiğe çeşitli atık malzemelerin değerlendirilmesi de söz konusudur. Burada malzemelere orijinal hallerinden daha yüksek bir değer katılarak, yeniden kullanılmalarına imkân tanınarak yeni ileri dönüşüm ile sanat eseri yapılmaktadır.

Günlük hayatımızda çok fazla çıkan atık çeşitlerinden biri camdır. Temel hammaddesi silika yani kum olan cam, doğaya bırakıldığında kırılabilmekte ve kesici özelliğinden dolayı canlılar için büyük tehlike oluşturabilmektedir. Bunun yanı sıra, cam şişeler doğada 4000 yıl gibi çok uzun bir süre yok olmadan durabilmektedir. Bu nedenle özellikle kamusal alanlarda yapılan sürdürülebilir sanat çalışmalarında cam şişeler ve cam malzemeler yaygın olarak kullanılmaya başlanmıştır. Cam şişenin istersek bir atık değil, yaratıcı ve yenilikçi bir yaklaşımla bir ileri dönüşüm sanatı malzemesi olabileceği her yaş grubuna sürdürülebilir sanat çalışmaları ile gösterilmektedir.

¹ Doç. Dr., Kocaeli Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Seramik Bölümü, nermin.demirkol@kocaeli.edu.tr, ORCID iD: 0000-0001-9088-023X

bilecekleri fikrini ortaya koymuştur. Ülkemizde ve dünyada yapılan önemli çalışmalar bulunmaktadır. Mozaik tekniği seramik ve porselen atıkların değerlendirilmesinde büyük önem arz etmekte ve yaygın olarak kullanılmaktadır.

Sadece seramik, cam atıklar değil tüm atık çeşitlerinin sürdürülebilir sanattaki kullanımını yaygınlaştırılmalıdır. İstersek atık kıymetli bir hammadde, malzeme gibi görülebilir, yeniden kullanımı ile döngüsel ekonomiye önemli katkı sağlanabilir.

Kaynaklar

1. Aktaş, İ., <https://www.aa.com.tr/tr/yasam/cam-atiklar-ustasinin-elinde-taki-ve-sus-esyasi-na-donusuyor/2971975>
2. <https://www.yenisafak.com/foto-galeri/hayat/copten-tek-tek-cikariyor-atesle-bulusturup-dunyanin-her-yerine-gonderiyor-4629063>
3. Birinci, A. ve Feyzoğlu T.É., “Geri Dönüşüm Kavramının Cam Sanatı Üzerinden Değerlendirilmesi” idil 98(2022 Ekim:s.1425-1433 doi:10.7816/idil-11-98-02.
4. Demirkol, N., “Türkiye’de Bir İlk: Sıfır Atık Tema Parkı”, Türkiye Seramik Federasyonu Dergisi, Mayıs 2023, No:63, ISSN:1304-6578, S. 106-109.
5. Demirkol, N. And Özlü, Y., “The Use of Ceramic and GlassWaste in the Public Area and Başiskele Municipality Zero WastePark”Seres’21 Sanat ve Seramik Tam Metin Kitabı, Ekim 2021, s. 22-29.
6. Demirkol, N., “Atık Porselenlerden İleri Dönüşüm Çalışmalar” Türkiye Seramik Federasyonu Dergisi, Kasım 2023, No:64, ISSN: 1304-6578, S. 110-113. <https://www.seramikturkiye.org/post/atik-porselenlerden-i-CC%87leri-CC%87-d%C3%B6n%C3%BC%C5%9F-C3%BCm-%C3%A7ali%C5%9Fmalar>
7. Eraydın, Ö., “Sürdürülebilir Sanat ve Keçe”, Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Resim-İş Ana Bilim Dalı, 2019, Ankara.
8. Gülüm B. Ve Dilmaç O., “Kamusal Alanda Atık Malzemelerle Yapılan Sanatsal Çalışmaların Sürdürülebilir Kent Hayatına Etkileri” , STD, Aralık 2016, e-ISSN: 2149-6595, S. 77-95.
9. Pradipta I.B.M., “IMade Art Out of GlassWaste”, (<https://www.boredpanda.com/i-made-art-out-of-waste-glass/>) (28.08.2024)

Görsel Kaynaklar

Görsel 1: Fotoğraf: Doç.Dr.Nermin DEMİRKOL ,2022.

Görsel 2: <https://www.yenisafak.com/foto-galeri/hayat/copten-tek-tek-cikariyor-atesle-bulusturup-dunyanin-her-yerine-gonderiyor-4629063>

Görsel 3: Fotoğraf: Doç.Dr Nermin DEMİRKOL,2022

Görsel 4: Fotoğraf: Doç.Dr.Nermin DEMİRKOL,2023

Görsel 5: Demirkol, N., “Türkiye’de Bir İlk: Sıfır Atık Tema Parkı”, Türkiye Seramik Federasyonu Dergisi, Mayıs 2023, No:63, ISSN:1304-6578, S. 106-109.

Görsel 6: (<https://www.boredpanda.com/i-made-art-out-of-waste-glass/>)

Görsel 7: Fotoğraf: Doç.Dr.Nermin DEMİRKOL,2023

Görsel 8: Demirkol, N., “Atık Porselenlerden İleri Dönüşüm Çalışmalar” Türkiye Seramik Federasyonu Dergisi, Kasım 2023, No:64, ISSN: 1304-6578, S. 110-113. <https://www.seramikturkiye.org/post/atik-porselenlerden-i-CC%87leri-CC%87-d%C3%B6n%C3%BC%C5%9F-C3%BCm-%C3%A7ali%C5%9Fmalar>

Görsel 9: Fotoğraf:Doç.Dr.Nermin Demirkol, 2022

Görsel 10: Fotoğraf: Doç.Dr.Nermin DEMİRKOL, 2014

BÖLÜM 6

Seramik Sanatında İnsan-Hayvan Birleşimi Tasvirler: Klasik ve Modern Örnekler

Hüseyin GÜRGÖZE¹
Menekşe GÜRGÖZE²

Giriş

Seramik sanatında insan-hayvan birleşimi tasvirler, tarih boyunca sanatçıların hayal gücünü ve ifade biçimlerini derinlemesine etkileyen önemli bir konu olarak öne çıkmıştır. Seramik, insanlık tarihinin en eski sanat ve zanaat formlarından biri olup, malzemenin şekillendirilebilirliği, dayanıklılığı ve hem estetik hem de işlevsel nitelikleriyle, bu tür hibrit figürlerin tasviri için ideal bir araç olmuş ve sanatçılara, mitolojik anlatıları, sembolik anlamları ve insan-doğa ilişkisini ifade etmede geniş bir yaratıcılık alanı sağlamıştır. İnsan ve hayvan unsurlarının bir araya getirildiği bu eserler, sadece estetik bir değer taşımakla kalmamakta, aynı zamanda toplumsal, kültürel ve dini bağlamlarda derin sembolik anlamlar içermektedir. Seramik malzemenin plastik yapısı, sanatçıların farklı canlı türlerine ait unsurları birleştirerek melez betimlemeler yaratmasına olanak tanımış ve bu süreç, seramiğin tarihsel olarak ritüelistik, törensel ve hatta günlük yaşamda işlevsel bir form olarak kullanımını pekiştirmiştir. Hayvan ve insan birleşimi imgelerin seramik yüzeylere aktarılması, farklı uygarlıkların kültürel değerlerini, inançlarını ve dünya görüşlerini yansıtan önemli bir ifade biçimi haline gelmiştir. Bu nedenle, seramik sanatında insan-hayvan birleşimi tasvirler hem malzemenin doğasından gelen avantajlar hem de bu tasvirlerin kültürel anlatılarla olan güçlü bağlantıları nedeniyle tercih edilen bir sanat formu olarak öne çıkmaktadır.

¹ Arş. Gör., Dokuz Eylül Üniversitesi. Güzel Sanatlar Fakültesi Seramik ve Cam Bölümü, gurgoze@deu.edu.tr, ORCID iD: 0000-0001-7770-1356

² Uzm., menekse.uslu@gmail.com, ORCID iD: 0009-0009-8751-3311

Kaynaklar

- Armutak, A. (2002). Doğu Ve Batı Mitolojilerinde Hayvan Motifi II. Sürtingenler, Balıklar, Kanatlılar Ve Mitolojik Hayvanlar. İstanbul Üniversitesi Veteriner Fakültesi Dergisi, 28(2), 411-427.
- Artsyforager. (2012, Mayıs 3). Translucent Revelations Christina Bothwell. Artsyforager: <https://Artsyforager.Com/2012/05/03/Translucent-Revelations-Christina-Bothwell/> Adresinden Alındı
- Burke, J. (2006). Gespräche Mit Der Sphinx. Bilder Der Griechischen Mythologie In Freuds Sammlung. Luzif Amor, 19(37), 30-42.
- Çınar, G. (2006). Heykel Ve Mitoloji. İstanbul: Mimar Sinan Güzel Sanatlar Enstitüsü.
- Deniz, N. (2016, Ocak 22). Sırlarla Beslenen Gizemli Yaratık Sfenks. Arkeohaber: <http://Www.Arkeohaber.Com/2016/01/Sirlarla-Beslenen-Gizemli-Yaratik-Sfenks.Html> Adresinden Alındı
- Ferrincontemporary. (2022). Crystal Morey. Ferrincontemporary: <https://Ferrincontemporary.Com/Portfolio/Crystal-Morey/> Adresinden Alındı
- Feyza Özer, T. B. (2022). Çağdaş Seramik Sanatında İnsan-Doğa Mücadelesi. Sanat Ve Tasarım Dergisi, S. 515-534.
- Fowler, R. (2015). History. J. K. Esther Eidnow İçinde, The Oxford Handbook Of Ancient Greek Religion (S. 195-211). Oxford: Oxford University Press.
- Hedreen, G. (1992). Silens In Attic Black-Figure Vase-Painting: Myth And Performance. Michigan: University Of Michigan Press.
- Hellergallery. (2019, Şubat 14). Christina Bothwell. Hellergallery: <https://Www.Hellergallery.Com/Christina-Bothwell> Adresinden Alındı
- Kristoffersen, S. (2010, Haziran). Half Beast—Half Man: Hybrid Figures In Animal Art. World Archaeology, 42(2), 261-272.
- N.I., A. (2015, Ekim 21). Alessandro Gallo. Widewalls: <https://Www.Widewalls.Ch/Artists/Alessandro-Gallo> Adresinden Alındı
- Özer, R. T., & Hüseyin, Ö. (2021, Ağustos 8). Günümüz Türk Seramik Sanatında Hayvan Formlarında Karikatürize Etkiler. Journal Of Social And Humanities Sciences Research, 2215-2222.
- Parasayan, O. (2020, Ağustos 16). Minotaur: Antik Yunan Ve Roma Mitolojisinin Canavarı. Arkeofili: <https://Arkeofili.Com/Minotaur-Antik-Yunan-Ve-Roma-Mitolojisinin-Canavari/> Adresinden Alındı
- Pimonov, V. I. (2020). The Riddle Of The Sphinx As A Mathematical Allegory. Izvestiya Of The Samara Science Centre Of The Russian Academy Of Sciences, 123-128.
- Posthumus, L. (2010). Hybrid Monsters In The Classical World The Nature And Function Of Hybrid Monsters In Greek Mythology, Literature And Art. Stellenbosch: University Of Stellenbosch.
- Prillaman, M. (2021, Ocak 21). Creators – Kate Macdowell. Artthescience: <https://Artthescience.Com/Magazine/2021/01/21/Creators-Kate-Macdowell/> Adresinden Alındı
- Shuhai, X. (2004). An Arthropod Sphinx. Chinese Science Bulletin, 983-984.
- Wikimedia. (2012, Ekim 3). Minotaur. Wikimedia: https://En.Wikipedia.Org/Wiki/Minotaur#/Media/File:183-Thesee-Tuant-Le-Minotaure_Mna.Jpg Adresinden Alındı
- Wikimedia. (2019, Ocak 1). Satyrs In Ancient Greek Pottery. Wikimedia: https://Commons.Wikimedia.Org/Wiki/Category:Satyrs_In_Ancient_Greek_Pottery Adresinden Alındı
- Yıldırım, B. B. (2016). Mitolojide Kullanılmış Olan Hayvan Figürlerinin Seramikyüzeylerde Kullanımları, Anlamları Ve Türk Sanatına Etkileri. İstanbul: Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi.

BÖLÜM 7

Seramik Döküm Çamurlarının Sahip Olması Gereken Özellikler

Firdevs Müjde GÖKBEL YAVUZOĞLU¹

Giriş

Seramik, tarihi çok eskilere dayanan, sanat dalları arasında önemli bir yere sahip, üretim hacmi sürekli şekilde artarak günümüze ulaşan endüstrinin önemli bir koludur. Dünya nüfusunun artması beraberinde birçok alanda olduğu gibi seramik alanında da talebin artmasına neden olmuştur. Özellikle sanayi devrimi ile birlikte seramik endüstrisi büyük bir ivme kazanmıştır.

Seramik üretiminde pek çok farklı şekillendirme yöntemi kullanılmaktadır. Elle serbest şekillendirme, torna ile şekillendirme ve döküm yoluyla şekillendirme tekniği, bahsi geçen yöntemler arasında yer almaktadır. Seramik üretiminde tercih edilen şekillendirme yöntemi, elde edilmek istenen ürünün sayısına, biçimine ve kullanılacağı alana göre farklılık göstermektedir. Bu etmenler çerçevesindeüründen beklenen karakteristik özelliklerde göz önüne alınarak farklı yapıdaki seramik çamurları hazırlanmaktadır.

Çalışmanın odağını teşkil eden döküm çamurları ise; genellikle plastik şekillendirmeye veya diğer yöntemlerle üretilemeyen, karmaşık şekilli ve büyük ebatları formların üretiminde kullanılmaktadır. Sulu halde hazırlanan söz konusu döküm bünyeler, lavabo ve klozet gibi vitrifiye ürün grubunda, sofraya ve süs eşyalarında, ileri teknoloji seramikleri vb.yapımında kullanılmaktadır.

¹ Doç. Dr., Kastamonu Üniversitesi, Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi, Seramik ve Cam Bölümü, mgokbel@kastamonu.edu.tr, ORCID iD: 0000-0002-2034-9061

Kaynaklar

- Arapoğlu, İ. (2021). Endüstriyel Üretimde Kullanılan Alçı Kalıpların Seramik Sanatındaki Yeri. Yüksek Lisans Tezi İlyas ARAPOĞLU, Eskişehir Anadolu Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, Seramik Ana Sanat Dalı.
- Arapoğlu, İ. , Kahraman, D. (2024). Seramik Sanatında Alternatif Kalıp Yöntemleri. Akademik Sanat(21), 114-126.
- Arcasoy, A.(1983). Seramik Teknolojisi Yayın No: 457/2, Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Seramik Anasanat Dalı Yayınları, Beşiktaş,1-297.
- Bülent Ecevit Üniversitesi, Kimya Fakültesi, Kimya Bölümü, (2012). Seramik Teknolojisi 1, Zonguldak, 1-106.
- Connell, J. (2002). The Potter's Guide to Ceramic Surfaces. Publisher: Apple. 1-160. ISBN 1840923601, 9781840923605
- Evcin, A. Kavas, T. Acun, S. (2003). Döküm Çamuru Sıcaklığının Döküme Olan Etkisinin Araştırılması. III. Uluslararası Pişmiş Toprak Sempozyumu, Eskişehir, Türkiye, 140-144.
- Mattison, S. (2003). The Complete Potter. Barron's Educational Series, Inc. NY. ISBN-13: 978-0-7641-2259-0. ISBN-10: 0-7641-2259-2.
- Mete, Z. , Özkan, İ. (2010). Seramik Hataları ve Çözüm Yöntemleri. Çeviri Kitap (Fraser, H.), Karakalem Kitabevi Yayınları: 4, İzmir. ISBN: 978-605-4146-05-5.
- Gökbel, F. M. (2015). Seramik Döküm Çamurlarının Hazırlanması, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, Seramik Anabilim Dalı, İzmir, 1-104.
- Kocaeli Üniversitesi, Mühendislik Fakültesi, Metalurji Ve Malzeme Mühendisliği Bölümü, (2014). Slip Döküm Yöntemiyle Seramik Malzeme Üretimi, Kocaeli,1-11.
- Martin, A. (2006). The Essential Guide To Mold Making & Slip Casting. Lark Crafts, An Imprint of Sterling Publishing Co., New York, 1-159. ISBN 978-1-60059-077-1.
- Megep, Seramik Teknolojisi Döküm Yolu İle Şekillendirme, MEB., Ankara, 2007, 1-60.
- Olca, Ö. , Yüksel, İ. (2020). Seramik Sanatında Endüstriyel Kalıplama Yöntemlerinin Kullanılması". Kalemşi, 17 (Güz), 219-232. Doi: 10.7816/kalemisi-08-17-05
- Özdemir, Beyhan, Döküm Çamuru Optimizasyonu, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Seramik Mühendisliği Anabilim Dalı, Eskişehir, 2005, 40-41.
- Özkan, Selçuk. Yılmaz, Ramazan. Göçmez, Hasan. (2019). Farklı Döküm Alçıları ile Hazırlanan Alçı Kalıpların Porselen Döküm Özelliklerine Etkisi. AKÜ FEMÜBİD- Afyon Kocatepe Üniversitesi Fen ve Mühendislik Bilimleri Dergisi- 19 (2019) Özel Sayı, 347-352.